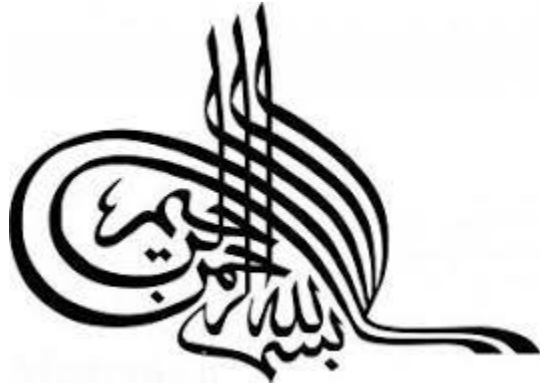

چالش‌ها و راهکارهای عمده حکمرانی محلی در ایران

تهیه و تنظیم: حوزه حکمرانی شهروندی تابستان ۹۸

فهرست مطالب

۳	بخش اول: مفهوم حکمرانی محلی
۴	مقدمه
۴	مفهوم حکمرانی
۵	مفهوم حکمرانی محلی
۵	مدل های حکمرانی محلی
۷	بخش دوم: حکمرانی محلی در ایران
۸	تاریخچه حکمرانی محلی
۸	تاریخچه حکمرانی محلی در ایران
۹	وظایف شورایی های محلات
۱۱	بخش سوم: مسائل و چالش های حکمرانی محلی در ایران
۱۲	چالش های شوراییان در تحقق حکمرانی محلی
۱۴	راهکارهای تحقق حکمرانی محلی
۱۶	منابع

بخش اول
مفهوم حکمرانی محلی

مقدمه

تحولات جدید در عرصه روابط جهانی در زمینه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که از آن با عنوان جهانی شدن تعبیر میشود، موجب تغییرات اساسی در دیدگاه های مدیران در بسیاری از کشورهای در حال توسعه شده است از جمله اینکه بیش از هر زمان دیگری، بر سطوح پایین تر و تقویت و اهمیت نقش سطوح محلی و حضور انجمن ها و نهادهای مدنی در عرصه تصمیم گیری با تکیه عمده بر نقش شهروندان و مشارکت واقعی آنها در عرصه فعالیت ها و اقدامات روزمره، تأکید می شود. جوهره حکمرانی به وجود روابط متعامل بین و درون حکومت و نیروهای غیرحکومتی اشاره دارد. حکمرانی محلی از جمله مقولاتی است که با ارائه نقشی ویژه و در تمایز با حکومت های ملی نقش بارزی در مدیریت محلی بازی می کند. در حکمرانی محلی، صحبت از نقش رهبری حکومت های محلی است که در آن شهروندان حاکمان اصلی بوده و سطوح مختلف حکومت آماده هستند تا به عنوان کارگزار اجرای حکمرانی عمومی خدمت کنند. در حالیکه شورایاری ها در کشور برای ارتباط با شورای شهر در سالهای اخیر ایجاد شده اند، این شوراها فاقد قدرت و منابع لازم برای اثربخشی کافی می باشند و همچنین رابطه تعریف شده ای با شورای شهر و شهرداری ندارند.

مفهوم حکمرانی

تعاریف متعددی از حکمرانی ارائه شده است که در اینجا به قسمتی از آنها اشاره می شود:

حکمرانی^۱ به معنای بکارگرفتن قدرت و روندی برای رهبری و تنظیم امور سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است که جامعه با استفاده از آن به خود ارزش می دهد و ظرفیت یک نظام حکمرانی برای فعالیت و یکپارچگی اقدامات آن به طور فزاینده ای پایه و اساس پیشرفت و توسعه جامعه تشخیص داده می شود. (معمارزاده و احمدی، ۱۳۹۲: ۲۶۶)

حکمرانی شامل سنت ها، نهادها و فرآیندهایی است که تعیین می کند قدرت چگونه اعمال شده است، چگونه شهروندان اظهارنظر می کنند و تصمیمات در مورد مسائل عمومی چگونه اتخاذ می گردند. در اصل حکمرانی، الگو یا ساختاری است که در سیستم اجتماعی - سیاسی به عنوان یک نتیجه مشترک ظاهر می شود، یا پیامد تاثیر کوشش های مداخله ای تمامی بازیگران می باشد. این الگو نمی تواند پیامدهای ایجاد شده توسط یک بازیگر یا گروهی از بازیگران را کاهش دهد. (شیروانی و دیگران، ۱۳۹۲: ۲۴۲)

حکمرانی فرآیندی است در راستای اداره امور اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جامعه در قالب شیوه های برنامه ریزی برای نظام حکومتی و نحوه و چگونگی طراحی دستگاه دولت و حکومت در سطوح حکومت ها و دولت های محلی، ملی، منطقه ای، بین المللی و جهانی. قابل ذکر است حکمرانی، وجود قدرت در داخل و خارج از اقتدار نهادهای رسمی و غیررسمی را به رسمیت می شناسد و گروه های اصلی از بازیگران دولتی، بخش خصوصی و جامعه مدنی را شامل و نیز دربرگیرنده فرآیند شناسایی و تشخیص تصمیماتی است که در آن مجموعه پایه ریزی شده اند. بانک جهانی شش ویژگی

¹ Governance

الزام آور برای حکمرانی شامل پاسخگویی، کارآمدی، حاکمیت قانون، فسادزدایی، دولت کوچک، ثبات را برمی شمرد (بدیعی و دیگران، ۱۳۹۷)

مفهوم حکمرانی محلی

حکمرانی محلی^۲ به مثابه الگوی مؤثر و کارآمد چگونگی اداره امور و تصمیم گیری ها در اجتماع محلی مطرح می شود و با توجه به حضور کنشگران گوناگون با درجات متفاوتی از قدرت در اجتماع محلی، حکمروایی محلی در پی تبیین شیوه هایی است که کنشگران و عوامل گوناگون در سطح اجتماعات محلی گرد هم می آیند و با یکدیگر برای بهرگشت اجتماع محلی تعامل دارند و ظرفیت های جمعی اجتماع محلی نیز برای توسعه اجتماع محلی به کار بسته می شود. پس حکمروایی محلی به مثابه تغییر نقش های سنتی حکومت های محلی در ارائه خدمات و نیز تغییر نقش مراجع و سازمان های محلی از اداره عمومی به سوی رهبری سیاسی در جامعه مدنی عنوان شده است. (توکلی نیا و پویا، ۱۳۹۶)

حکمرانی محلی به نهادهایی اطلاق می شود که به منظور ارائه خدمات به مردم یک منطقه جغرافیایی کوچک، تشکیل می شوند و چارچوب تعاملات شهروندان با هم و با دولت و تصمیم گیری جمعی و عرضه خدمات عمومی محلی را تعریف می کنند. حکمرانی محلی صرفاً به عرضه مجموعه ای از خدمات محلی محدود نشده، بلکه به خدماتی از جمله حفاظت از حق حیات و آزادی ساکنان محل، ایجاد فضای گفتگوی مدنی و مشارکت دموکراتیک، توسعه محلی بازار و از نظر زیست محیطی پایدار، می پردازد. (مرکز پژوهش های مجلس، ۱۳۹۳: ۱)

سه ویژگی اصلی حکمرانی محلی عبارتند از:

۱- اعتمادپذیر^۳: انجام کار درست، عرضه خدماتی که با ترجیحات شهروندان هماهنگ یا متمرکز بر آنهاست.

۲- مسئول^۴: انجام کار درست به شیوه درست یا کار بهتر با هزینه کمتر، و قیاس با بهترین ها.

۳- پاسخگو^۵: در برابر شهروندان از طریق رویکردی حق محور. (همان، ۴)

مدل های حکمرانی محلی

بررسی مدل هایی که در زمینه حکمرانی محلی ارائه شده است، به درک این مطلب کمک می کند که مدل واحدی در رابطه با حکمرانی محلی وجود ندارد، بلکه چندین مدل وجود دارد که در رقابت با یکدیگر هستند. از میان مدل هایی که در این رابطه ممکن است وجود داشته باشد، چهار مدل محلی گرا، مدل فردیت گرا، مدل پویا، مدل تمرکز گرا معرفی می شود. (مطابق جدول ۱) از میان مدل های مطرح شده، مدل محلی، یکی از مرتبط ترین مدل ها به حکومت محلی است

² Local Governance

³ Responsive

⁴ Responsible

⁵ Accountable

و عموماً تأکید بر برون ریزش هیات نمایندگان حکومت محلی و موسسه ها دارد. از نظر این مدل، ضروری ترین چیز درباره حکمرانی محلی این است که باید به عنوان تجلی خواسته های انتخاب محلی در نظر گرفته شود، موسسه های حکومت محلی باید برای تضمین این که آنها مسئول نیازهای محلی هستند، به محل پاسخگو باشند و استقلال کافی برای تصمیم گیری در خصوص انعکاس نیازهای شهروندان محلی را داشته باشند.

جدول ۱- مدل های حکمروایی محلی

مدل	اهداف اصلی	نگرش به استقلال محلی	نگرش به مشارکت عمومی	مکانیزم عمده تحویل خدمت	مکانیزم سیاسی عمده
محلی گرایی	بیان و برآوردن نیازهای انجمن های محلی	کاملاً موافق	حمایت گرایانه اما اولویت را به نمایندگان منتخب می دهد	مقامات منتخب محلی با وظایف چندگانه	سیاست های غیرمستقیم از طریق انتخابات محلی
فردیت گرایی	تضمین انتخاب فردی و پاسخ دهی در قبال خدمات	گرایش به طرفداری اما تشخیص نیاز را به مداخله سطوح بالاتر برای حمایت از افراد می گذارد	طرفدار مشورت با مصرف کننده اما نه مشارکت شهروندان در مقیاس وسیع	دامنه رقابتی از تامین کنندگان خدمات ویژه	حقوق افراد به عنوان مشتری
پویا	توسعه سیاست های تغییر	کاملاً موافق به عنوان بخشی از فرآیند تغییر	کاملاً موافق	ساختارهای غیرمتمرکز	سیاست های مشارکتی توسعه ای
تمرکزگرایی	حفظ استانداردهای ملی و اولویت دموکراسی ملی	کاملاً مخالف	سهم محدود	نماینده گی هایی تابع کنترل مرکزی زیاد	حکومت محلی، قانونگذاری و هدایت کنترل ها

(مرتضوی، ۱۳۹۲: ۹۰ به نقل از آندرو و گلداسمیت، ۱۹۹۸)

بخش دوم
حکمرانی محلی در ایران

تاریخچه حکمرانی محلی

حکمرانی محلی به لحاظ تاریخی مقدم بر پیدایش دولت-ملت هاست. در تاریخ باستان، قبایل و طوایف در اکثر مناطق جهان سیستم‌هایی از حکمرانی محلی تاسیس کردند و اصول رفتار و راه‌های خود را برای افزایش درآمد و عرضه خدمات به اعضای قبیله یا طایفه بنیان نهادند. ریش سفیدهای قبیله یا طایفه درباره نقش‌ها یا مسئولیت‌های اعضای مختلف اجماع به وجود می‌آوردند. (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۳: ۲۵)

از اوایل دهه ۱۹۹۰، نوعی گذار از مدیریت متمرکز به مدیریت محلی رخ داد و در ادامه و از اواسط دهه ۱۹۹۰ میلادی بر تقویت نهادی-سازمانی و ظرفیت‌سازی محلی و توسعه ظرفیت‌های بیشتر از پیش پافشاری شد. بنابراین، لزوم تغییر از ساختارهای ایستا و متکی به دولت به سوی درک جایگاه و نقش سایر بازیگران در اداره اجتماع و تصمیمات مربوط به اجتماع محل بیشتر احساس شد. بخشی از این تغییرات را می‌شود به تمرکززدایی و واگذاری وظایف و مسئولیت به پایین‌ترین سطوح، گسترده شدن مشارکت اجتماعات محلی و لزوم تسهیم قدرت و بخش دیگر را در ارتباط با تغییر نقش حکومت‌های محلی و پذیرش نقش اجتماعات محلی در سیاستگذاری‌ها مرتبط دانست. (برک پور و اسدی، ۱۳۸۸: ۱۹۳)

تاریخچه حکمرانی محلی در ایران

طرح تشکیل شورایی در دوره اول شورای اسلامی شهر تهران در آذر ماه ۱۳۷۸ تصویب شد. تشکیل شورایی‌ها به طور کلی از ابتکارات شورای اسلامی شهر تهران و یکی از دستاوردهای مهم دوره گذشته شوراها به شمار می‌آید که از اوایل دهه ۱۳۸۰ فعالیت خود را آغاز کرد. شورایی، نوعی نهادسازی غیرمتمرکز و محلی است که فرآیند مشارکت، مداخله و کنترل مردمی را تسهیل و تعمیق خواهد بخشید و مشارکت مردمی را در قالب آن توسعه می‌دهد. انجمن‌های شورایی به لحاظ سازمانی آخرین حلقه ارتباطی مردم در محلات با شورای شهر و شهرداری است. هدف شورایی‌ها بهره‌گیری از اندیشه، تخصص و تجربه شهروندان در اداره امور شهری، جلب مشارکت معتمدان و ساکنان محله‌ها، برقراری ارتباط موثر بین ساکنان محله‌ها با شورای اسلامی شهر، شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی، گسترش نظارت شهروندان در امور مختلف، واگذاری امور محله به خود مردم و نهادینه کردن فرهنگ مشارکت و گسترش آموزش شهروندی است. (حصار، ۱۳۹۰: ۳۶-۳۷)

شورایی‌ها در سال ۱۳۷۸ طی طرحی که به تصویب شورای شهر دوره اول رسیده‌ها به عرصه عمومی مدیریت شهری در شهر تهران گذاشت و در اواخر سال ۱۳۷۹ اولین انتخابات شورایی در محله جوانمرد قصاب (منطقه ۲۰) و پس از در محله حکیمیه (منطقه ۴) برگزار شد و نهایتاً در فاز نخست طرح در ۱۰ محله تهران به صورت پایلوت اجرا شد. پس از آن

به ترتیب در سال های ۸۴-۸۷ و ۹۳ دوره های دوم و سوم و چهارم انتخابات شورایاری ها در تهران برگزار شد. (پایگاه خبری تحلیل شهر، ۱۳۹۸)

- ✓ **دوره اول:** شورایاری شهر در ۸۷ محله از ۱۳ منطقه تهران انتخابات شورایاری برگزار شد و اولین محله ای که شورایاری در آن شکل گرفت، محله جوانمرد قصاب در منطقه ۲۰ بود.
- ✓ **دوره دوم:** شامل ۳۷۰ محله در تهران شناسایی شد که در تمام آنها و در سطح ۲۲ منطقه شهرداری تهران انتخابات شورایاری در بهمن ۱۳۸۴ برگزار شد.
- ✓ **دوره سوم:** در شهریور سال ۱۳۸۷ برگزار گردید و این بار تعداد محله ها به ۳۷۴ محله افزایش یافت.
- ✓ **دوره چهارم:** اسفند سال ۱۳۹۳ هم سال برگزاری دوره چهارم انتخابات شورایاری بود، در این دوره برخلاف دوره های قبلی تعداد محله ها به ۳۵۴ محله کاهش یافت و اکنون باز حذف دو محله (قیام دشت در منطقه ۱۵ و رسالت در منطقه ۱۹) ۳۵۲۰ شورایار (اصلی و علی البدل) در ۳۵۲ محله تهران دوره چهارم شورایاری را تجربه می کنند شورایاری در حال حاضر با ۳۵۲۰ عضو در ۳۵۲ محله شهر تهران، بزرگترین انجمن محلی در ایران است که رسمیت قانونی (در مقیاس شهر تهران) هم دارد و این ویژگی منحصر بفرد شورایاری است (علی پور، ۱۳۹۸)
- ✓ **دوره پنجم:** انتخابات این دوره به دلیل اختلاف نظرهای وزارت کشور با شورای اسلامی شهر تهران در موعد مقرر و قانونی برگزار نشد تا اینکه در مهرماه ۹۷ شخص وزیر کشور دستور صدور مجوز انتخابات را صادر کرد و قرار شد با پیگیری شورای شهر، انتخابات در ماه های پایانی ۹۷ برگزار شود؛ اما اعضای شورای شهر بارها در گفتگو با رسانه های مختلف از وجود ابهام در این باره صحبت کرده و تعیین تکلیف آن را به آینده موکول کردند. پس از بحث های فراوان اوایل مرداد به عنوان زمان برگزاری پنجمین دوره انتخابات شورایاری های تهران تعیین شدند.

وظایف شورایاری های محلات

عمده وظایف اعضای شورایاری محلات مطابق ماده ۱۱ اساسنامه انجمن های شورایاری عبارتند از:

- ۱) شناسایی مشکلات، ارائه طرح و پیشنهاد و تلاش در جهت ایجاد محیطی سالم از نظر زیست محیطی با اهداف مبارزه با آلودگی های خاک، آب، آلودگی های صوتی و صرفه جویی انرژی در اماکن
- ۲) شناسایی مشکلات و ارائه طرح و پیشنهاد برای بهبود وضعیت سفرهای درون شهری با هدف بهینه سازی حمل و نقل
- ۳) تهیه طرح و پیشنهاد در زمینه ایجاد نشانه ها و یادمان های شهری و پیشنهاد نامگذاری معابر، میدانی، خیابان ها و کوچه ها

- ۴) ارائه طرح و پیشنهاد در جهت فراهم آوردن امکانات گذران اوقات فراغت جوانان و نوجوانان و گسترش مراکز تفریحی، ورزشی و هنری با هماهنگی ستاد اجرایی
- ۵) همکاری با شورای اسلامی شهر تهران برای برقراری آرامش و امنیت شهری و مبارزه با آسیب‌های اجتماعی و زمینه‌های جرم‌خیز
- ۶) همکاری با شورای اسلامی شهر برای معرفی و آموزش حقوق و وظایف شهروندی و مشارکتهای مردمی و آگاه‌سازی همگانی
- ۷) ارائه طرح و پیشنهاد برای خودگردانی اماکن عمومی، تمهید و تدارک زیباسازی و بهینه‌سازی فضای زیست شهری
- ۸) همکاری در ایجاد و گسترش فضای سبز و اداره خودگردان بوستان‌های شهری
- ۹) همکاری با شورای اسلامی شهر تهران در جهت توسعه موسسات عام‌المنفعه و فعالیتهای داوطلبانه
- ۱۰) بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارسائی‌های اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، اقتصادی، رفاهی و عمرانی محله
- ۱۱) تهیه طرح و پیشنهاد در زمینه‌های مختلف زندگی شهری
- ۱۲) همکاری با شورای اسلامی شهر تهران در جهت تاسیس انواع انجمنهای داوطلبانه در زمینه‌های امدادی، اجتماعی ارشادی و تشکیل تعاونی‌های تولید، توزیع و مصرف ارزاق عمومی
- ۱۳) همکاری با شورای اسلامی شهر تهران در جهت کنترل قیمت‌ها و نرخ کرایه درون شهری
- ۱۴) ارائه طرح‌ها و پیشنهادات جهت آموزش برنامه‌های دفاع غیرنظامی به شهروندان و همکاری با شورا جهت مقابله و پیشگیری از حوادث غیرمترقبه
- ۱۵) همکاری در جهت اداره فضاهای عمومی از قبیل دارالتحفیظ، فضاهای ورزشی، نگارخانه‌ها و... با هماهنگی ستاد اجرایی شورایی
- ۱۶) همکاری و همیاری در اداره اماکن مذهبی و فرهنگی بنا به درخواست دستگاه‌های ذیربط
- ۱۷) مشارکت در برگزاری انتخابات مجلس، ریاست جمهوری، خبرگان از طریق همکاری با مسئولین و در صورت درخواست مراجع قانونی ذیربط
- ۱۸) همکاری در جهت ساماندهی حمل و نقل شهری

بخش سوم

مسائل و چالش های حکمرانی محلی در ایران

چالش های شورایاران در تحقق حکمرانی محلی

به منظور تحقق حکمرانی محلی در ایران، باید به نقش شورایاری محلات به عنوان پل ارتباطی قوی میان سطح محلی و ملی توجه ویژه ای داشت، لذا شناخت مسائل و چالش های پیشروی شورایاران می تواند به تحکیم جایگاه آنها کمک بسزایی نماید. در ادامه به مهمترین این چالش ها و مسائل اشاره می شود:

✚ **عدم شفافیت مواد قانونی و مبهم بودن حدود و اختیارات شوراها:** قوانین عادی در خصوص شوراها به طور اعم، ناکارآمدی های زیادی دارد و ابهام در قوانین موجود و نبود قوانین عادی مورد نیاز با پشتوانه فکری، اجتماعی و سیاسی لازم برای شورایاری ها منجر به بروز مشکلات عدیده ای برای آن ها می گردد.

✚ **عدم استفاده از نظرات شورایاران:** بهره گیری اندک از نظرات اعضای شورای شهر، باعث انفعال و عدم کارایی شورایاری های محلات شده است. (پایگاه خبری تحلیل شهر، ۱۳۹۸)

✚ **وابستگی بیش از حد شورایاران به شهرداری:** شورایاری ها بایستی به عنوان یکسری انجمن های غیرسیاسی و غیرانتفاعی به تصمیم گیری های شورا کمک کنند اما به جای آن یار شهرداری شدند. عملاً از آنجا که امکاناتشان در دست شهرداری ها بود، بیشتر به شهرداری وابسته شدند.

✚ **شفاف نبودن دایره عملکرد شورایاری ها:** این امر موجب شده برخی اقدامات آنها مداخله در روند کار شهرداری محسوب شود. (حکیمی پور، ۱۳۹۷)

✚ **خلافای قانونی نهاد شورایاری در اسناد بالادستی کشور**

✚ **فقدان سازوکاری برای نظارت شورایاری ها در محله:** کارکرد اصلی نهاد شورایاری نظارت است، ولی ساز و کاری برای واگذاری وظیفه نظارتی شورای شهر در سطح محلات به شورایاران وجود ندارد تا برنامه ریزی های بودجه ای، عمرانی، فرهنگی و اجتماعی منطبق با نیازهای واقعی و میدانی محلات صورت گیرد. (شجاع پوریان، ۱۳۹۷)

✚ **فقدان جایگاه قانونی روشن شورایاری ها:** بطور مثال این امر موجب شد که پس از گذشت حدود ۱۷ سال از عمر شورایاری ها انتخابات دوره پنجم فعالیت آنها به بهانه نداشتن مجوز قانونی از سوی وزارت کشور به تعویق افتاد. اتفاقی که در دوره چهارم نیز افتاده بود.

✚ **سوءاستفاده برخی شورایاران از جایگاه خود و تخلفات آنها:** این امر موجب بی اعتمادی مردم به آنها و به تبع کاهش مشارکت آنها شده است.

✚ **درگیری شورایاری ها در فعالیت های سیاسی و حزبی:** براساس آیین نامه، شورایاری ها اجازه فعالیت سیاسی ندارند ولی درگیری آنها در برخی از فعالیت های سیاسی منجر به مشکلاتی شده است. (روزنامه اقتصادی تعادل، ۱۳۹۷)

❖ **فقدان جایگاه در نظام مدیریتی محله و منطقه:** فقدان نهادینگی شوراهای، وجود نگرش های منفی سازمانهای دولتی به شوراییاری، ابهام در آیین نامه، اساسنامه و دستورالعمل ها در شوراییاری و فقدان نظارت شورای اسلامی شهر بر شوراییاری موجب شده است که سازمانهای محلی و تا حدودی شهرداری ها، شوراییاری محله ها را فاقد قدرت نظارتی و اجرایی بدانند و با آنان تعامل نداشته باشند.

❖ **فقدان مشارکت و تعامل مردم با شوراییاری ها:** ناآگاهی شهروندان از شوراییاری محله و ناآشنایی شهروندان از شوراییاران محله خود است، منجر به ناکارآمدی شوراهای در اجرای اهداف خود شده است.

❖ **فقدان تعاملات بین گروهی در شوراییاری ها:** شوراهای فاقد ارتباط قانونی و نظام مند با همدیگر و نهادهای ذی ربط در مدیریت شهری در تمام سطوح هستند. به ویژه در کلانشهرها شوراهای ارتباط با تک تک محله های مختلف را ندارند و در نتیجه نبود ارتباط منظم و سازمان یافته محلات، پیوند هدفمند و سیستماتیک شهر را نیز دچار مشکل خواهند کرد. (شیرعلی و شهبازی، ۱۳۹۳)

❖ **وجود تعارضات و تناقضات قانونی:** نقطه عطف این مسئله، موضوع ضرورت تفویض مسئولیت و اختیارات دولت به شوراهای از یک سو و نظارت دستگاه های دولتی بر مصوبات شوراهای از سوی دیگر است که با امکان اعلام غیرقانونی بودن مصوبات، شوراهای را عملاً مسلوب الاختیار می کند.

❖ **فقدان بودجه شفاف و مشخص و مستقل و وابسته بودن به منابع درآمدی شهرداری**

❖ **ضعف و کمبود اطلاعات اعضای شورا:** این ضعف و کمبود اطلاعات، فرآیند تصمیم گیری و تصمیم سازی های آنها را تنزل داده و خلاقیت و نوآوری آن ها را به شدت کاهش داده است از طرفی دیگر، ساختار نامتعادل شوراهای، به علت عدم آموزش اعضا و عدم آمادگی کامل آن ها بر ایفای مسئولیت ها و مأموریت های آن ها می باشد. (مسجد جامعی، ۱۳۸۹)

❖ **نبود بستر فرهنگی و اجتماعی جهت پذیرش نقش شوراییاری ها**

❖ **عدم همراهی نهادهای حاکمیتی به ویژه مجلس با شوراییاری ها (شجاع پوریان، ۱۳۹۸)**

❖ **ناهمسازی بدنه مدیریتی کشور در سطوح مختلف با نهاد شورا و مقاومت و گاه مخالفت در برابر آن**

❖ **جایگاه مبهم شوراییاری ها:** عدم تشکیل نهادهای پایین دست (شوراهای ناحیه، منطقه) و بالادست (شوراهای عالی استانی و کشوری) این نهاد را به واقع از قاعده و راس هرم خود محروم ساخت.

❖ **مشکلات بین مطالبات افکار عمومی از شوراهای با میزان قدرت قانونی-اجرایی و عملکردی اعضای آن**

❖ **عدم وقوف مسئولان و مدیران نظام به جایگاه و نقش مهم شوراهای شهری**

❖ **فقدان ضمانت اجرایی تصمیم های شوراهای برای شهر**

❖ **عدم ارتباط موثر و مفید شوراهای شهر با نظام های سیاسی و حکومتی کشور**

❖ **فراهم نبودن بستر و زیرساخت های کافی برای فعالیت شوراهای (آقایی و دیگران، ۱۳۹۲: ۸۹-۸۷)**

راهکارهای تحقق حکمرانی محلی

در پاسخ به مشکلات و چالش های پیش روی شورایاری ها، پیشنهادات زیر ارائه می گردد:

- به منظور جلب مشارکت و تعامل متقابل مردم محله با شورایاری ها لازم است، اطلاع رسانی بیشتری در محلات صورت گیرد، به عنوان نمونه، چاپ روزنامه ها یا هفته نامه های محلی و برپایی تابلوهای اطلاع رسانی در اماکن عمومی محله، که در آن مصوبات شورای محله، نشانی اعضا و اقدامات صورت گرفته، در دسترس همگان قرار میگیرد، می تواند مثمرتر واقع شود.
- شورایاری ها قانونی شوند یا با توجه به کمبودهای شورایاری ها در سیستم مدیریت فعلی به شوراهای محله که در قانون اساسی به آن اشاره شده است و متولی برگزاری آن فرمانداری می باشد، ارتقا یابند. همچنین آئین نامه مربوط به شورایاری ها بطور کامل اجرا شود.
- تعریف ساز و کار قانونی جهت برگزاری جلسات مشترک شورایاری ها در سطح محلات ناحیه و در محلات با مردم در فضاهای عمومی و با توجه خاص به خواسته ها و مشکلات تمام شهروندان صورت پذیرد. جلسات مشترک شورایاری ها در سطح نواحی مختلف می تواند سبب بالا بردن سطح آگاهی عمومی شورایاران و ایجاد پیوستگی گروهی بین آنها گردد.
- به منظور ایجاد منبع درآمدی مستقل برای شورایاری ها و نیز اجرایی شدن سیاست محلی گرای و تمرکز زدایی و انجام امور در سطوح خرد، لازم است که درآمد هر سطحی در همان سطح هزینه شود و تنها درصدی از آن به شهرداری مرکز انتقال یابد.
- ورود رسانه ملی و سایر رسانه های عمومی به انتخابات شورایاری ها و جدی گرفتن شورایاری، می تواند باعث آشنایی شهروندان با حیطه وظایف و اختیارات شورایاری باشد، همچنین برگزاری جلسات آشنایی مردم با شورایاری ها بعد از انتخاب شدن و شرکت اعضای شورایاری ها در مراسم و جشن های عمومی باعث شناخت بیشتر و ایجاد ارتباط نزدیکتر شورایاری ها با مردم محله می شود.
- آموزش های مستمر به منتخبان شورایاران محله ها در پیگیری امور شهری می تواند ساختار نامتعادل شورا را از حیث ناهمگونی اعضای شرکت کننده بهبود بخشد.

- نهادهای بالادستی و مجلس شورای اسلامی می‌توانند با رفع خलाهای قانونی، اعتبار قانونی و حقوقی شورایی را بهبود بخشند. در صورت رفع خلاهای قانونی، به طور حتم مدیریت شهری نیز اهتمام بیشتری در تعامل و همراهی با دغدغه‌های شورایاران دارد و دوگانه شهرداری و شورایی نیز شکل نخواهد گرفت.

- مهمترین مشکلاتی که باید شورایاران در خصوص مسائل و مشکلات و حتی آسیب‌های موجود در محله به آن توجه کنند آن است که نباید به تنهایی تصمیم‌گیری کنند؛ حل مشکلات مردم تنها زمانی امکان پذیر است که مشارکت اجتماعی آنها در جهت این هدف مورد توجه قرار گیرد و این یعنی اینکه شورایان باید مردم محله را درگیر حل مشکل کنند. شورایاران می‌توانند با شناسایی نخبگان و فعالان در سطح محلات، اولین گام را برای حل معضلات بردارند چرا که به طور قطع، در سطح هر محله، کارشناسان شاخصی وجود دارند که در حوزه‌های ورزش، اجتماعی و اقتصادی فعال هستند و بدین ترتیب شورایی می‌تواند این افراد را شناسایی کرده و از آنها دعوت بعمل آورد تا بدین ترتیب مشکلات و مسائل آن محله از زبان نخبگان بیان شود و راه حل‌های احتمالی ارائه شود.

- عملی کردن واگذاری فعالیت‌های ذاتی محلی به سطح محلی (توسط اعضای شورایی‌ها) برای تحقق حکمروایی محلی امری لازم به نظر می‌رسد که البته بایستی با عزم جدی حکومت مرکزی همراه باشد.

منابع

- ۱) مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۳). حکمرانی محلی؛ چارچوب نهادی تطبیقی.
- ۲) بدیعی ازندهی، مرجان، واثق، محمود، ملک محمدی، حمیدرضا، عالم، ریحانه (۱۳۹۷). حکمرانی در قرن ۲۱ و چالش‌های پیش روی آن، فصلنامه آمایش سیاسی فضا، (۲)، ۱۸۸-۱۸۰.
- ۳) معمارزاده طهران، غلامرضا، احمدی، مسعود (۱۳۹۲). مدیریت تطبیقی، تهران: انتشارات اندیشه‌های گوهربار.
- ۴) علی پور، ابراهیم (۱۳۹۸). شورایاری چیست؟ (آشنایی با تاریخچه، اهداف و ضرورت‌ها)، برزن نیوز.
- ۵) روزنامه اقتصادی تعادل (۱۳۹۷). بازیابی شده در <http://www.taadolnewspaper.ir/>
- ۶) پایگاه خبری تحلیل شهر (۱۳۹۸). نهاد شورایاری، اهداف و چالش‌ها، بازیابی شده در خبرگزاری شهر. <https://shahr.ir/fa/news/39355/>
- ۷) شیرعلی، ابراهیم، شهبازی، مهدی (۱۳۹۳). مطالعه جامعه شناختی عوامل مؤثر بر فقدان نهادینگی حکومت محلی در شهر تهران (مطالعه موردی شورایاری محله‌ها)، نشریه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، (۴)، ۲، ۵۶۹-۵۴۷.
- ۸) مسجد جمعی، احمد (۱۳۸۹). فرصتها و چالش‌های شوراها و شورایاری‌ها، فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، (۲)، ۱.
- ۹) شجاع پوریان، ولی اله (۱۳۹۸). شورایاری‌ها بازوی شورا، بازیابی شده در روزنامه همدلی. <http://www.hamdelidaily.ir/62445>
- ۱۰) حکیمی پور، احمد (۱۳۹۷). دلایل ناکامی شورایاری‌ها، بازیابی شده در پایگاه خبری صدای ایران. <https://sedayiran.com/fa/news/188891/>
- ۱۱) توکلی نیا، جمیله، شمس پویا، محمد کاظم (۱۳۹۶). به سوی حکمروایی اجتماع محلی؛ کوششی در معرفی موضوعات و عرصه‌های کلیدی، فصلنامه آمایش محیط، (۳)، ۲۱۶-۱۹۶.
- ۱۲) برک پور، ناصر اسدی، ایرج (۱۳۸۸). گذار از مدیریت شهری به حکمروایی شهری، تهران: انتشارات دانشگاه هنر.
- ۱۳) شیروانی، علیرضا، الوانی، سیدمهدی، ذاکر اصفهانی، علیرضا (۱۳۹۲). مدیریت دولتی و حکمرانی، اصفهان: انتشارات نگین ایران.
- ۱۴) یاری حصار، ارسطو (۱۳۹۰). شورایاری رویکردی نو به مدیریت محلی، مشهد: انتشارات به نشر.
- ۱۵) مرتضوی، مهدی (۱۳۹۲). مدیریت محلی و حکمروایی شهری، تهران: مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران.
- ۱۶) آقایی، عادل، صراف، مظفر، توکلی نیا، جمیله (۱۳۹۲). شورایاری و مدیریت شهری با تاکید بر رویکرد ناحیه محوری، تهران: موسسه نشر شهر.
- ۱۷) شجاع پوریان، ولی اله (۱۳۹۷). تأملاتی درباره انتخابات شورایاری‌ها، بازیابی شده در روزنامه همشهری. <http://newspaper.hamshahri.org/id/35535/>